Nieuwe verhalenbundel van Jossy Tromp

Een eigen geluid in prozaland

Door Wim Rutgers

Het jaar 2005 was geen slecht jaar voor de literatuur van Aruba. Er verschenen een aantal dichtbundels en er was proza door Jossy Tromp, die een heel eigen geluid in prozaland laat horen. Zijn inmiddels derde bundel, *Un anochi y otro cuentanan Arubiano*, bevat evenals zijn vorige bundels *Cetilalma* (1988) en *E biento di atardi* (1998) een aantal verhalen van verschillende lengte. Het titelverhaal, Un anochi, is het verreweg langste verhaal. Het is een goed voorbeeld van de manier waarop de verteller in zijn verhalen steeds weer werkelijkheid en fantasie dooreen mengt. Dit verhaal en andere ademen een sfeer van enerzijds de lokale traditie door middel van het terugdenken aan het Aruba van vroeger, anderzijds een universele sfeer van een surrealistische of magisch-realistische droomwereld die reminiscensies vertoont met zowel de literatuur van Zuid-Amerika als een Europese literaire traditie. Tijd en ruimte zijn daarbij zowel reëel als mythisch.

Verhalen zijn kleine literaire vormen en dienen kort en krachtig te zijn.De verteller is sterk met de openingszinnen en slotzinnen van zijn verhalen. Soms zijn die beginzinnen neutraal, zoals 'Mi nomber ta Janchi Loco' en 'Laat den atardi el a yega'. Maar ze zetten je als lezer wel meteen midden in een verhaal. Soms roepen de openingszinnen al direct de sfeer van de rest van het verhaal op, zoals 'Santo shelu, ta di unda nos ta bin y ta di unda nos ta bai?' of 'No ta prome biaha cu bishitantenan di e duinnan cu tin tras di Faro, na e luga cu awendia yama California, ta bin topa cu restonan di cadaber.' De verteller heeft een hang naar het geheimzinnige en zelfs het macabere. Dood en verderf, verval en verrotting, spoken en geesten bevolken de verhalen.

Dood en verderf, verval en verrotting, spoken en geesten bevolken de verhalen

Van de zes verhalen vind ik het eerste, tweede, derde en vijfde het sterkst. De twee andere zijn korter en zijn misschien daardoor wat minder intrigerend voor de lezer, de lezer die zijn beide ogen wijd open moet hebben om de verhalen te volgen, want Jossy Tromp schrijft een geconcentreerde stijl. De verteller voert tijdens het verhaal de spanning op, waarbij hij bepaald niet karig met woorden is. Met name de slotzinnen zijn vaak sterk omdat ze de clou van het verhaal bevatten of een relativering. Zo eindigt het eerste verhaal met 'Awo si mi a drenta e fase culminante y final di mi sono y kizas di mi bida.' Dat lijkt een beetje flauw om een geheimzinnig verhaal als een droom te laten eindigen, maar dan vergeten we het staartje 'y kizas di mi bida' dat des te meer betekenis krijgt als de beginzin 'Santo shelu, ta di unda nos ta bin y ta di unda nos ta bai?' nog in ons geheugen is blijven hangen. De verhalen van Jossy Tromp zijn zeer wel bestand tegen herlezing omdat ze pas dan hun rijkdom in het detail prijsgeven. Van de lezer wordt een actieve en creatieve leeshouding gevraagd. 'Nos imaginacion ta percura pa e resto,' zegt de verteller aan het einde van het verhaal 'E misterio di patras di Faro'.

De verteller vertelt intrigerende verhalen waarmee je als lezer langdurig bezig kunt zijn. Soms plaatst hij zijn verhaal in de orale overlevering van het eiland, waarna na een dergelijke realiteitsverklaring een fantastisch verhaal volgt. Maar dat is dan wel een verhaal dat in het algemeen gefundeerd is in de traditie van de oude volksverhalen.

'Loke mi ta bai conta, no ta cos cu mi mes a experiencia. Otro a conta otro, y e otronan aki a conta mi. Asina pues mi tambe a bin tende un ke otro. Mi lo reconta e relato, nada mas y nada menos. Sin kita y pone, manera nan ta bisa.'

Ik lees een verhaal van Jossy Tromp en analyseer de knappe constructie. Ik leef mee met de vermenging van realiteit en mythe, de verstrengeling van heden en verleden en de functionele ruimtebeschrijvingen. Maar ik ga er als interpreterende lezer ook naar op zoek of er achter de verhalen een tweede of derde meer abstracte betekenislaag verborgen is. Zo'n algemeen menselijke grondgedachte blijkt soms moeilijk te vinden, maar is er wel degelijk. Daarbij blijkt dat de verteller zich de literaire traditie van twee continenten heeft eigengemaakt. De auteur vertegenwoordigt daarmee naar mijn oordeel een unieke stem in het literaire prozalandschap van Aruba. Met de in Nederland wonende Quito Nicolaas behoort Jossy Tromp tot een nieuwe generatie van Arubaanse prozaïsten.

Jossy Tromp studeerde biologie en rechten. Momenteel is hij werkzaam als conrector van het Colegio Arubano. De omslag van zijn derde verhalenbundel toont een doorkijk door een ruïne, met een cactus in een overigens leeg Arubaans landschap daar achter.
De uitgave 'Un anochi' is er een van het moderne publishing on demand. De auteur heeft zelf een kleine voorraad aangemaakt en naarmate er vraag is, wordt er in eigen beheer bijgeproduceerd. Daarom is deze verhalenbundel niet voorradig in de boekhandel maar moet ze bij de auteur zelf besteld worden. Ik hoop te hebben duidelijk gemaakt dat deze uitgave die kleine moeite meer dan waard is.

Jossy Tromp, *Un anochi y otro cuentanan Arubiano*
Uitgave in eigen beheer
58 pagina's

ÑAPA. - (25 MAART 2006), P. 14